

Pînă la apariția «Sunetelor și formelor limbilor baltice», lingviștii nu dispuneau de o gramatică comparată a limbilor baltice¹⁷. Se simțea, prin urmare, lipsa unei lucrări sistematice de felul celor pe care le avem pentru limbile neolatine, pentru ramura slavă sau germanică. Un atare studiu era de dorit însă nu numai pentru a satisface exigențele specialiștilor, ci și pentru a răspunde unor cerințe de ordin practic. Avem în vedere faptul că în R. S. S. Lituaniană și R. S. S. Letonă — republici în care se vorbesc limbile baltice — programa analitică a facultăților de filologie prevede un curs de gramatică comparată, curs care, pe lângă chestiuni de gramatică propriu-zisă, trebuie să trateze probleme de lexicologie, fonetică și dialectologie, cu scopul de a ilustra originea comună, specificul și evoluția limbilor vechi prusiană, lituaniană și letonă. De aceea, lucrarea lui Endzelin *Baltu valodu skanas un formas* a fost primită cu un viu interes. Ea venea să completeze lacuna existentă atît în lumea lingvistică, cît și în practica universitară¹⁸.

În studiul său autorul rezumă o parte din rezultatele cercetărilor efectuate ani de-a rîndul în domeniul foneticii și morfologiei limbilor baltice.

În explicarea asemănărilor dintre limbile balto-slave, acad. J. M. Endzelin acceptă ipoteza apariției lor într-o epocă de comunitate etnică și lingvistică a acestor triburi, desprinsă din indo-europeană, considerînd fenomenele proprii exclusiv limbilor balto-slave drept inovații comune celor două grupe de limbi. Trăsăturile specifice ramurii baltice și cele slave sînt însă numai enumerate de autor, fără a se insista asupra exemplelor.

Deși *Baltu valodu skanas un formas* nu are capitole consacrate în mod special acestor chestiuni, totuși, consultînd lucrarea lui Endzelin, cititorul își poate forma o idee generală despre structura acestor limbi indo europene. Este vădită strădania autorului de a elucida — folosind metoda comparativă, monumentele scrise și datele dialectelor — protoistoria și istoria grupului baltic.

Același lucru trebuie spus și despre *Latviešu valodas gramatika*, unde problemele generale și speciale ale baltisticii sînt discutate foarte pe larg. Avem aici o cercetare originală, de mari proporții, plină de observații subtile. Meritele autorului au fost apreciate în mod deosebit de către Guvernul Sovietic prin acordarea Premiului Lenin pe anul 1958.

Latviešu valodas gramatika este, în parte, traducerea în letonă a cărții *Lettische Grammatik*, publicată de autor cu 37 de ani în urmă. În comparație însă cu ediția din 1922, cea din 1951 a fost îmbunătățită și completată cu un material nou, iar pe alocuri cu o interpretare mai justă a fenomenelor lingvistice. Această lucrare fundamentală înglobează toate aspectele pe care le poate căpăta studiul unei limbi: comparativ, istoric și descriptiv. Sînt expuse aici, într-un mod original, chestiunile privind lingvistica comparată, gramatica istorică a limbii letone, istoria limbii literare, dialectologia și limba letonă contemporană. Autorul dă un foarte bogat material ilustrativ, luat din dialecte, din creația populară, precum și din literatura beletristică. Faptele de limbă sînt discutate cu o erudiție neobișnuită și exhaustiv. Endzelin generalizează în monografia sa toate rezultatele cercetărilor întreprinse în domeniul limbii letone de diferiți învățați (letoni, lituanieni, germani, ruși, scandinavi etc.), emițînd, în același timp, puncte de vedere și ipoteze proprii.

După cum subliniază autorul în prefață, scopul principal al lucrării sale l-a constituit tendința de a face mai accesibile decît pînă în momentul de față problemele lingvisticii letone. Opera prezentată aici conține un material comparativ extraordinar de întins. El este selectat din toate limbile indo-europene și e folosit de Endzelin mai ales cu ocazia expunerii chestiunilor de fonetică și morfologie. Savantul sovietic precizează că elementul comparativ putea fi prezentat într-o mai mică măsură în cartea sa, dacă am avea la

¹⁷ E drept, pentru unele probleme de gramatică comparată a limbilor baltice un material prețios îl oferă *Lettische Grammatik* și *Latviešu valodas gramatika*.

¹⁸ Așa se explică faptul că a fost tradusă recent în limba lituaniană. Vezi. J. E n d - z e l y n a s, *Baltu kalbu garsai ir formas*, Vilnius, 1957.